

INDEKS PREVEDENIH DJELA

A) LATINSKIH

AB EXCESSU DIVI AUGUSTI (ANNALIS) 21
AD LUCILIUM EPISTULAE MORALES 73
AENEIS 47, 66

BELLUM IUGURTHINUM 24, 34
BUCOLICA 47

CARMINA 19, 42, 43, 50
COMMENTARII DE BELLO GALLICO 1, 58
COMOEDIAE 20

DE RERUM NATURA 51, 61
DE VITA BEATA 73

EPISUTLAE 55

GEORGICA 47
GERMANIA 37

LIBER DE EXCELLENTIBUS DUCIBUS
EXTERARUM GENTIUM 33

METAMORPHOSEON LIBRI 11, 26
METAMORPHOSEON LIBRI XV 56

SATIRAE 55
SATIRAE (CENA TRIMALCHIONIS) 3, 36, 46

TRISTIA 56

VITAE DUODECIM CAESARUM 57

B) GRČKIH

'Αντιγόνη 13, 25, 68, 74
'Απολογία Σωκράτους 29, 41, 67
'Αχαρνής 27

Βίοι παράλληλοι 71

Δάρνις καὶ Χλόη 64
Διάλογοι 60

Εἰδύλλια 30, 72
Εἰς ἑαυτὸν 52
'Εκάβη 63

'Ιλιάς 8, 69
'Ιππόλιτος 28
'Ιστορίαι 18, 45
'Ιχνευταί 49

Κρίτων 41, 67

Λόγοι 16
Λύσις 10

Μήδεια 7, 22
Μύθων συναγωγή 44

Οἰδίπους τύραννος 68, 75

Περὶ ποιητικῆς 54
Περὶ ψυχῆς 62
Πολιτεία 65, 70
Πολιτικός 70

Συμπόσιον 9, 39, 48
Συμπόσιον ἢ Λάπιθοι 39

Τραγωδίαί 2, 6

Φαίδων 40, 59
Φοῖνισσα 17

obljet nice

125. GODIŠNJICA ROĐENJA TOME MARETIĆA

Prije 125 godina, 13. prosinca 1854. g. rodio se u Virovitici Tomo Maretić. Osnovno obrazovanje dobio je u rodnome gradu, a gimnaziju je najprije pohađao u Varaždinu, zatim u Požegi i, napokon, sedmi i osmi razred u Zagrebu gdje je i maturirao s odličnim uspjehom. Od 1875—1878. studirao je na zagrebačkom Sveučilištu slavistiku kod Lavoslava Geitlera, grčki kod Armina Šrabeca i latinski kod Franje Maixnera. U isto je vrijeme bio i pomoćni učitelj na zagrebačkoj Velikoj gimnaziji. Doktorat iz hrvatskog i staroklasičnih jezika stekao je 1883, a 1885. dobio je pravo na privatnu docenturu iz slavistike. Natječući se, nakon Geitlerove smrti 1885, na ispražnjeno mjesto slavističke katedre na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, imenovan je 1886. godine za izvanrednog profesora na toj katedri. Redovnim profesorom postao je 1890. g. Predavao je sve do 1915. g., kad je na vlastitu molbu, zbog prezauletosti na izradi Akademijina Rječnika, umirovljen. Dopisni član JAZU postao je 1886, a redovni 1890. godine, a od 1915—1918. bio je i njen predsjednik. Umro je u Zagrebu 15. siječnja 1938. godine.

Rad Tome Maretića odvijao se usporedno na dva glavna područja. Prije svega, kao slavist po struci, svoje je djelovanje usmjerio u područje hrvatskog ili srpskog književnog jezika. Mi ćemo, svjesni vrijednosti njegova znanstvenog rada na tom polju s područja gramatike (Gramatika i stilistika hrvatskoga ili srpskoga književnoga jezika, 1899. g.), akcentologije, onomastike, folklora, metrike (Metrika narodnih naših pjesama, 1907. g.) i golemog tridesetogodišnjeg rada na Akademijinu Rječniku, a imajući na umu prirodu ovoga časopisa, govoriti više o drugom području, na kojem je jednako vrijedan i poznat, o prevođenju s grčkog i latinskog jezika.

1900 GODINA OD PROPASTI POMPEJA

Kao student objavio je, uz prijevode ruskih, francuskih i njemačkih pjesnika, i nekoliko prijevoda latinskih pjesnika. Oni su objavljeni u Šenoinu „Viencu“, i to 1874. prijevod Ovidijeve pjesme „Kćeri Perili“, 1875. Horacijeve ode I, 3 pod naslovom „Horacijeva poputnica lađi na kojoj se zaveze Vergilij u to sinje more jedrec put Atine“ i 1877. i Tibulove elegije I, 53. Značajka ovih prvih Maretićevih prijevoda jest u tome što su pjesme prevedene u originalnom metru. Tog svog načela, da se stihovi prevode stihovima i to u metru originala, držao se Maretić kod svih svojih kasnijih prijevoda. 1879. g. objavio je u „Izvjješću Kr. velike gimnazije u Zagrebu“ prijevod I i II knjige Eneide. Uz taj prijevod štampao je i svoj prvi znanstveni članak iz akcentologije opravdavajući upotrebu štokavskog akcenta u svom prijevodu. Maretić je kao temelj za tvorbu stiha postavio naglasak a ne kvantitet slogova suprotstavljajući se time Veberovim pravilima.

Za Maretićev prevodilački rad najznačajnije su svakako godine 1882. i 1883. 1882. izlazi prijevod „Odiseje“ u novoootvorenoj zbirci MH „Prijevodi grčkih i rimskih klasika“, a slijedeće godine i prijevod „Ilijade“. Vrijednost ovih prijevoda nije samo u tome da je književno djelo s jednog jezika pretočeno na drugi i time obogatilo književnost toga drugog jezika, nego prije svega u tome što je Maretić pokazao i dokazao da je u hrvatskom jeziku moguće ispjevati heksametre koji vjerno odražavaju metar originala i kojima je moguće izraziti onu ljepotu Homerovih pjesama koja se u njima nalazi.

82

Dok još nije bio zaokupljen izradom Akademijina Rječnika, Maretić je neprestano dotjerivao nova izdanja „Ilijade“ i „Odiseje“. Proučavajući strukturu i akcentuaciju naših narodnih pjesama, nastojao je heksametar prilagoditi njihovoj građi izbjegavajući npr., koliko je to mogao, opkoračenja. 1896. g. objavio je prijevod „Eneide“, 1907. Ovidijevih „Matamorfoza“, a 1932. prijevod kompletnih djela P. Vergilija Marona.

Maretićevi su prijevodi, prije svega, „Ilijade“ i „Odiseje“ ostali do danas nenadmašeni u našoj književnosti i danas, kao i prije gotovo stotinu godina, pokazuju put kojim treba ići kad se prevode pjesnička djela s grčkog i latinskog jezika.

Damir Salopek

24. kolovoza 1979. g. navršit će se 1900 godina od tragične provale Vezuva koja je u potpunosti uništila nekoliko naselja, među kojima su bili i Pompeji. Taj je kampanjski gradić, poznat još iz predantičkog vremena, zahvaljujući debeloj naslazi vulkanskog pepela ostao do danas gotovo netaknut, i sačuvao je sve one, inače tako nedohvatne, djeliće atmosfere svakodnevnog života malog mjesta.

Teško je opisati osjećaj koji me obuzimao dok sam prolazila ulicama popločanim velikim nepravilnim blokovima kamenja pokrivenim sivim vulkanskim prahom. Da li je to onaj pepeo koji je prije toliko godina zatrpao ovaj grad zajedno s njegovim stanovnicima? Gledam prema Vezuvu, vjerujem da je tako, i uzimam u ruke šačicu tog naizgled tako običnog praha kao najveću dragocjenost, ne bih li u njemu pronašla bar malo pompejanske prošlosti. Promatram kuće, većina ih je porušena, ali su se vanjski zidovi, usprkos vremenu, još održali. Dapače, neke zgrade djeluju kao da su sad još nastanjene. Znatiželja me nagoni da se popnem stepenicama do vrata. Na žalost, tu se ruše sve eventualne iluzije, i svaka mašta prelazi u okrutnu realnost: vanjska fasada bila je samo lažni nagovještaj topline kućnog ognjišta. Unutar zidina nema gotovo ničega. Poneki ostaci temelja pregradnih zidova obrasli su visokom travom, mediteranskim raslinjem, i sve odjednom djeluje kao otušno zapušteno groblje, čiji pokojnici počivaju kao dobro očuvane mumije u muzejima ili su njihova tijela, ispržena vulkanskim parama i pepelom, našla mir u ruševinama grada kojem su pripadala.

83

Kakva je doista bila povijest tog grada i njegovih stanovnika i kome dugujemo otkriće ovog, arheologiji tako važnog, antičkog spomenika? Pompeje spominju, dakako, antički pisci: Plinije Mlađi, koji u svojim pismima upućenima Tacitu, govori o herojskoj pogibiji svog ujaka Plinija Starijeg prilikom posljednje velike erupcije Vezuva. Seneka i Tacit spominju taj gradić u vezi s potresom koji se zbio 62. g. i čiji su tragovi, usprkos temeljitoj obnovi grada, ostali vidljivi do danas. Posljednja se tragedija duboko dojmila Marcijala i Stacija, koji opisuju te događaje. I kasnije, Pompeja se sjećaju Boetije i Petrarca. Mjesto gdje su otkriveni Pompeji zvalo se u srednjem vijeku „cività“, a taj se naziv upotrebljavao u južnoj Italiji za sva ona u antici nastanjena a kasnije napuštena mjesta, i nitko u to vrijeme nije pretpostavljao da bi se ova „cività“ mogla poistovetiti s antičkim Pompejima.

Prvi tragovi zatrpanog grada otkriveni su između 1594. i 1600. g., kad je arhitekt Domenico Fontana, da bi skrenuo tok rijeke Sarno, tim krajem prokopao kanal. No prava istraživanja započela su mnogo kasnije, 1748. godine, poslije iskopavanja vršenih u Herculenumu. Sistematski se počelo kopati tek 1861. g., a takva istraživanja traju još i danas.

Ispitivanja Pompeja omogućila su bolje poznavanje života Rimljana u svim njegovim oblicima, i to u razdoblju od 1. st. pr.n.e. do kraja 1. st.n.e. Uz predmete otkrivene